מפגינים בתל־אביב נגד האפארטהייד
לא היה ולא נברא

העם

ההפגנה שלא היתה

לישראלי לא איכפת מה קורה בעולם. אך הוא דורש שלעולם יהיה איכפת מה קורה לישראל

בז'נבה נפגשו ראשיהן של שתי מעצמות־העל (ראה להלן). המיפגש עורר בישראל פחות עניין מאשר בכל מדינה מערבית או מיזרחית אחרת. כי הישראלים מרוכזים בבעיות של עצמם. העיסוק בבעיות הזולת — או מה שנראה כבעיות הזולת — נראה להם כלוקסוס.

אם פיקפק מישהו בכך, הרי סיפק אייבי נתן השבוע את ההוכחה. הוא עשה מה שלא עשתה שום מיפלגה בישראל: הוא קרה להפגנה נגד שיגור שגריר ישראלי חדש לארץ־הגיזענות, דרום־אפריקה.

ישראל אינה המדינה היחידה שיש לה שגריר במדינה הניאו־נאצית הדרומית. אך ישראל היא המדינה היחידה השולחת לשם שגריר חדש, אשר יגיש את האמנתו לנשיא הגיזעני, מאז שהוכרז שם על מישטר־החירום הרצחני.

הטקס יהפוך לאירוע תיקשורתי גדול, והתעמולה הדרום־אפריקאית תשתמש בו כדי להוכיח כי ישראל היא ידידה נאמנה של ממשלת פרטוריה. הדבר יעזור להחליש את איבת ה־יהודים בכל העולם למישטר זה, המורכב מחסידי אדולף היטלר.

כאשר עברה ההפגנה ברחובות תל־אביב, נתקלה בקהל אדיש ונבוך (וראה יומן אישי). אך מעניינת יותר היתה תגובת אמצעי־התיקשורת.

הטלוויזיה הממלכתית פשוט התעלמה מן האירוע כולו. מבחינתה, לא היה ולא נברא. גם כמה עיתונים התעלמו ממנו לחלוטין, ולא הזכירו אותו אף במילה אחת. עיתונים אחרים הקדישו לו כמה שורות.

גטו ממלכתי. ישראל היא אי בעולם, גטו ממלכתי המרוכז כל־כולו בעצמו. הצד המוזר של תופעה זו הוא שבעוד ישראל אינה מתעניינת ב־מאומה במה שמתרחש ברחבי־תבל, היא תובעת שכל העולם יכאב את כאבה וידאג את דאגותיה, בזכות השואה מלפני 40 שנה.

יתכן שבאחד הימים ילמד האדם הישראלי שמי שלא איכפת לו מה קורה בארצות אחרות, ימצא בסופו של דבר שלא איכפת לאיש מה קורה לו.

מדיניות

קוריוז היסטורי

היילכו שניים יחדיו, בלתי אם נועדו? אריות שאגו, מי לא יירא?

נפוליון, קיסר צרפת, ואלכסנדר, „הצאר של כל הרוסים", ערכו ב־1807 פגישת־פיסגה ליד העיר טילזיט. שליט־המערב ושליט־המיזרח נפגשו אז בגבול שבין שתי האימפריות שלהם: על רפסודה גדולה שעגנה באמצע הנהר ממל, היום בתחום ברית־המועצות. הרפסודה כוסתה בשטיחים יקרים, והוקם עליה אוהל גדול ו־מפואר.

שני הקיסרים התקרבו לשתי גדות הנהר בעת ובעונה אחת. הגוורדיות הקיסריות קראו הירד כאשר עלו השניים על הרפסודה, והתחבקו.

הפגישה הסתיימה בברית־אחים. עשרה ימים בלבד לפניה עוד ירו שני הצבאות זה בזה. על הרפסודה ליד טילזיט הם כרתו ברית וחילקו ביניהם את העולם.

ברוח־הרגש שהשתרר ביניהם הציע נפוליאון לאלכסנדר, איש החזון ו־החלומות, לכבוש יחדיו את הודו ולחסל את האימפריה הבריטית. אלכסנדר חלם להחזיר את הצלב לכנסיה הגדולה באיסטנבול, שהפכה מיסגד. נפוליאון חשב להכריע סופית את האריה הבריטי.

שום דבר מכל אלה לא התממש. חמש שנים אחרי טילזיט התנגשו שתי האימפריות חזיתית, הקיסר הצרפתי פלש לרוסיה, הגיע למוסקווה והובס.

טילזיט נשארה אפיזודה, כמעט קוריוז היסטורי.

ענקים וגמדים. מיכאיל גור־בצ'וב, הקומיסאר הקשוח, רחוק מ־להיות אלכסנדר, הצעיר הרתי בעל־החלומות. ואילו רונלד רגן, החובבן חסר־התקנה, רחוק מאוד מלהיות נפוליאון, האיש בעל חשבון־הברזל, ששלט בפרטי־הפרטים של שילטונו.

אולם מבחינה היסטורית, יש המשכיות. העוצמה של רוסיה ומג־מותיה הגיאו־פוליטיות לא השתנו, כאשר תפסו הבולשביקים את מקום הצארים. ואילו ארצות־הברית היא עתה מנהיגת העולם המערבי, כפי שהיתה צרפת בימי הקיסר השאפתן.

כאן כן עתה חוששים הרוסים מפני פלישת המערב, אלא שעתה הפחד הוא מפני חורבן אטומי, לא מפני החורבן השיגרתי, שהתנסו בו בימי נפוליאון והיטלר. ואילו המערב חושש מפני התפשטות הסובייטים והתפרצות ה־פוטנציאל לטווח־רחוק, האצור בגוש היבשתי של הממלכה הרוסית.

דבר אחד לא השתנה: כאשר נפגשו אז שני הקיסרים, עצר העולם את נשימתו. כל אדם עלי אדמות ידע כי תוצאות הפגישה הזאת ישפיעו גם עליו. מאות המלכים, הרוכסים, ה־נסיכים והרפובליקות בשאר חלקי־העולם ידעו לפני 178 שנים כי בהיפגש שני האריות, כל שאר החיות ביער מתגמדות.

כך גם הפעם. כאשר נפגשו השבוע הקיסרים של ארצות־הברית וברית־המועצות בז'נבה החורפית לא היו רפסודות, לא אוהלי־שלום ולא חי־בוקים. אבל הכל ידעו: מה שייקבע בז'נבה ישפיע על כל העולם. לעומת שני הגדולים, כל שאר הכוחות בעולם מתגמדים.

אזרחי עולם? ישראל מושפעת מן הפגישה הזאת בשני מישורים.

קודם כל, ישראל היא חלק מן האנושות. חרב החורבן הגרעיני, ה־מאיימת על העולם כולו, תלויה גם מעל לראשה.

אם יקדם המיפגש את רעיון הגבלת החימוש, ויקטין את סיכויי המילחמה הגרעינית, ייצא גם האדם הישראלי נשכר. יקטן הסיכוי כי האנושות ה־תרבותית כולה תגיע אל קיצה ברור הזה. יפחת החשש שמא תימחק ישראל כמעט בהיסח־הדעת, יחד עם עשרות מדינות אחרות.

אולם הישראלי המצוי אינו דואג לכלל האנושות, וגם אינו מודע לסכנות הכלל־אנושיות. הצד הזה של המיפגש ההיסטורי בז'נבה, המעסיק אמריקאים ורוסים, בריטים וגרמנים, איטלקים וצרפתיים, כלל אינו מעניין את הישראלים.

לעומת זאת מעניינת אותם ההש־לכה הישירה, העשויה או העלולה להיות לפגישה על הבעיות המיוחדות של ישראל.

מושבה ישראלית. לפעמים נדמה לישראל כי ארצות־הברית היא מעין מושבה ישראלית, המחוייבת לממן את קיום המדינה ולהגן עליה.

רושם זה אינו מוטעה לגמרי, כי לישראל יש השפעה גדולה על ה־שילטון בארצות־הברית, באמצעות ה־קיבוץ היהודי הגדול החי שם. ישראל והיהודים שולטים בקונגרס האמריקאי שילטון כמעט־מוחלט, יש להם הש־פעה אדירה על כלי־התיקשורת ה־אמריקאיים. ועוצמה פוליטית־כל־כלית־תיקשורתית זו מגויסת כולה למען המדיניות של ממשלת־ישראל, תהיה אשר תהיה.

אולם ברור כי זהו רק צד אחד של המטבע. דרושה פגישה כמו זו בז'נבה, כדי להחזיר את ישראל לקרקע ה־

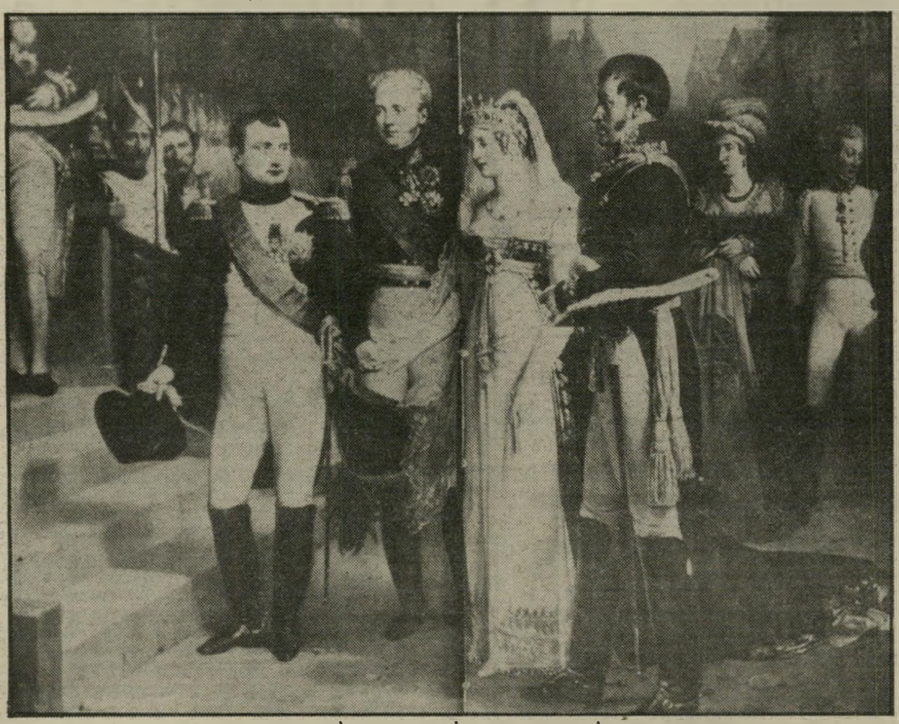

נפוליאון והצאר אלכסנדר בטילזיט, 1807*
חיבוקים לחוד, מילחמה לחוד

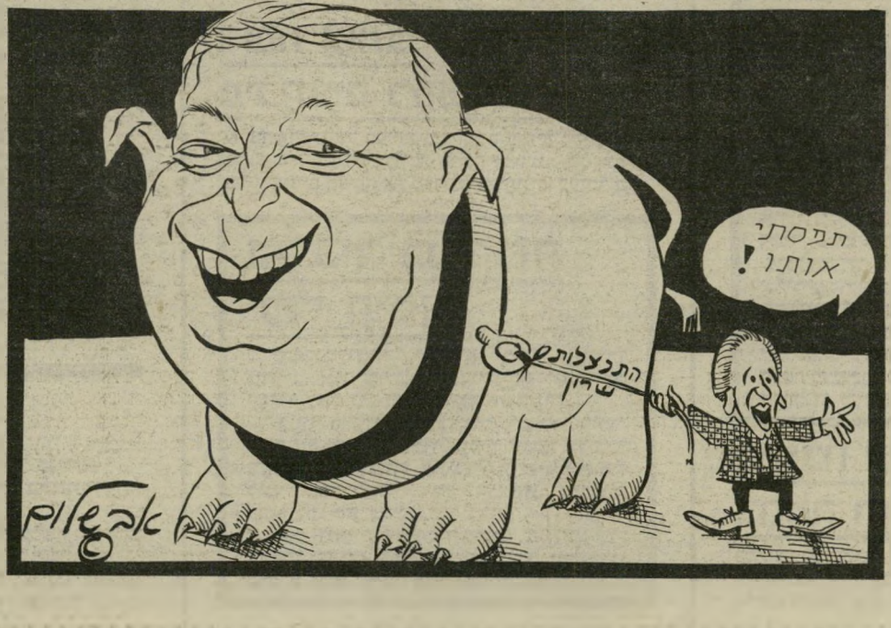

** ציור זה אינו מתאר את המיפגש ברפסודה, אלא המיפגשים שנערכו לאחר מכן בעיר. נפוליאון במדים הלבנים משמאל, לידו הצאר אלכסנדר ה־1. לידם: המלך הפרוסי פרידריך־וילהלם ה־3 ואשתו היפהפיה, לואיזה, שהיתה לידידתו האישית של הקיסר הצרפתי.*